

tla ugodnejša in v večinem delu ne bode treba niti prekopa delati, temveč plovba se bode vršila že po obstoječih jezerih in rekah, ki se bodo mej seboj zvezale. Da se pa ne bode kedaj dodelal konkurenčni prekop, kar bi nikoraguiški družbi jako škodovalo, se se sklenila združiti s panamsko družbo. Prekop bode stal 150 milijonov dolarjev. Denar bodo posodili evropski in ameriški kapitalisti in banke.

Kmetijstvo.

Načrt zakona o kmetijskih zadrugah.

Poljedelski minister grof Ledebur je predložil državnemu zboru načrt zakona o osnovi kmetijskih zadrug, ki slove:

Zadružni okoliš.

§ 1. V zmislu tega zakona in v zmislu deželnih zakonov, ki se izdajo na njegovi podlagi, se bode praviloma osnovala v vsakem sodnem okraju jedna zadruga za dotični okraj in v vsaki deželi jedna zadruga za vso deželo.

Deželna zakonodaja pa vendar lahko odredi, da se zadruga izjemoma osnujejo samo za nekatere dele dežele, in poleg tega sklene določbe, po katerih se v vsaki deželi ali posamičnih delih dežele osnujejo.

a) občinske zadruga kmetovalcev za jedno ali več krajevnih občin ali župnij,

b) za jeden sodni okraj več kakor jedna okrajna zadruga kmetovalcev,

c) za dva ali več sodnih okrajev samo jedna okrajna zadruga kmetovalcev,

d) več deželnih zadrug kmetovalcev,

e) stanovske zadruga za posamične skupine kmetovalcev (§ 3, odstavek 3, točka a—c).

Tudi se prepušča deželni zakonodaji, da sklene določbe, po katerih se razdeljujejo ali pa spajajo že osnovane stanovske zadruga.

Namen.

§ 2. Namen teh stanovskih zadrug kmetovalcev je, zboljševati нравno in gmotno stanje kmetovalcev z gojenjem duha skupnosti, vzajemnim poučevanjem in podpiranjem, ohranjenjem in povzdigo stanovske zavednosti, zastopanjem stanovskih koristij zadružnikov in pospeševanjem njih gospodarskih koristij.

Člani.

§ 3. Člani okrajnih, oziroma ob jednem občinskih zadrug kmetovalec (§ 1, odstavek 2, točka a) so praviloma posestniki nepremičnin v dotičnem sodnem okraju, ali dotični občini ali župniji, namenjenih kmetijstvu ali gozdarstvu ali pa tudi le kaki posamični stroki kmetijstva ali gozdarstva.

Posestniki posestev, ki so v raznih sodnih okrajih (krajevnih občinah, župnijah) se zmatrajo v vsakem teh okrajev (krajevnih občin, župnij) za člane dotičnih okrajnih (občinskih) zadrug, če in v koliko ima njih posestvo svojstva, ki utemeljujejo članstvo.

Deželna zakonodaja določi podrobneje določbe, v kolikor je kako nepremičnino v zmislu tega zakona zmatrati za odmenjeno kmetijstvu ali gozdarstvu ali jedni stroki kmetijstva ali gozdarstva in če se posestniki takih kmetijskih ali gozdarskih nepremičnim, kateri

a) imajo največ in v velikem obsegu gozde,

b) ki nimajo hiše za stanovanje, ali ki so odmenjene samo za zabavo,

c) ki ne dosežejo neke določene najmanjše velikosti ali dohodka,

d) ki presegajo neko določeno velikost ali dohodek, ali

e) ki so vpisane v deželno desko sploh, ali pa le pod gotovimi pogoji izvzamejo od članstva okrajnih (občinskih) zadrug kmetovalcev ali pa imajo ustanoviti svoje stanovske zadruga kmetovalcev (§ 1, odstavek 2, točka c).

§ 4. O tem, če ima posestnik kake premičnine članstvo po § 3., odloči v dvomljivih slučajih okrajno politično oblastvo in v poslednji instanci deželno politično oblastvo.

§ 5. Člani deželne zadruga kmetovalcev so vsi člani okrajnih zadrug kmetovalcev obstoječih v dotični deželi.

Če je v kaki deželi več deželnih zadrug, odloči deželna zakonodaja, kateri deželni zadrugi pripadajo razne okrajne zadruga ž njih člani.

Tudi deželna zakonodaja lahko sklene določbe, po katerih se člani v § 1, odstavek 2, točka e) imenovanih stanovskih zadrug, če tudi so v zmislu § 3, odstavek 3 izvzeti od članstva pri okrajnih (občinskih) zadrugah vendar člani jedne v deželi obstoječih deželnih zadrug.

§ 6. Člani stanovskih zadrug so praviloma opravičeni njih zadružne pravice in dolžnosti odstopiti najemnikom, vžitkarjem ali v zmislu § 1103 obč. drž. zak. do vživanja opravičenim. Ne glede na ta prenos pravic in dolžnostij izvršujejo člani stanovskih zadrug volilno pravico v zadružni odbor sami ali pa le po jednem pooblaščenju.

Deželna zakonodaja pa lahko sklene določbe, po katerih vse pravice pod gotovimi pogoji dolžnosti zadružnih članov s pasivno in aktivno pravico vred pridejo na v odstavku 1, omenjene najemnike ali vžitkarje.

V obeh slučajih je pa dolžen lastnik plačevati zadrugi doneske določene v tem zakonu.

§ 7. Za lastnike pod varstvom izvršujejo njih zadružne pravice in dolžnosti njih postavni zastopniki.

Če so take nepremičnine v posestvu države, dežele, občine, javnih zakladov ali drugih juridičnih oseb, morajo te korporacije naročiti pooblaščenca za izvrševanje zadružnih pravic in dolžnostij.

Če je kaka nepremičnina, katere posest daje članstvo, v solastništvu več oseb, imajo dotičniki iz svoje srede odbrati pooblaščenca. Vendar so solidarično zavezani za plačilne obveznosti proti zadrugi.

§ 8. O zastopstvu v zmislu § 6. in 7. in o vsaki premembi razmerja je obvestiti zadrugo.

(Dalje sledi.)

zastopanih 21 deležev po 100 gld. Po presrčnem pozdravu zborovalcev od strani združnega ravnatelja g. Iv. Lapajmeta, razložil je ta gospod potrebo tega zavoda, poudarjal, da je nemško posojilništvo enako organizovano (imenoval n. pr. Raiffeisenovo centralno posojilnico v Neuwiedu, ki je štela lani 1862 društev za svoje člane in imela 61 milijonov mark prometa), in da v avstrijskih nemških kronovinah skrbe deželni odbori za materijelno podporo posojilnic. Ker za slovenske posojilnice nihče ne skrbi, treba je, da se zami organizujemo. Začetek temu je „Centralna posojilnica slovenska“, ki hoče kot registrovana denarna zadruga združiti kolikor mogoče veliko slovenskih posojilnic v tako skupno celoto, katera bi pred denarnim svetom imela več kredita, kakor ga imajo posamezne posojilnice. Do zdaj se je „Centralni posojilnici slovenski“ pridružilo 10 posojilnic, od katerih je dobila ona pristopnino (po 5 gld.) in delež (po 100 gld.) ter nekaj vlog; poslala jim je pa tudi ona več ali manj velike hranilne vloge in nekaj posojil. Kadar izdajo te posojilnice svoj računski sklep za l. 1895., priobčila bode „Centralna posojilnica slovenska“ II. Izvestje, ki bode pričalo o veliki zaslonbi, katero ima načelstvo pri svojih združnih posojilnicah. S tem II Izvestjem bode stopilo potem načelstvo pred velike denarne zavode, osobito češke in iskalo pri njih cenene kredita. To naznanilo gosp. ravnatelja je zbor s pohvalo odobril. — Račun za preteklo leto se je brez ugovora odobril. — V načelstvo so bili izvoljeni soglasno vsi prejšnji odborniki; v nadzorstvo pa enako sledeči gg.: Andr. Levak in L. Schwentner v Brežicah, Jak. Rižnar v Radečah, Fr. Rohrman, ravnatelj posojilnici v Mokronogu in Jern. Ravnikar, tajnik posojilnice v Mokronogu.

Kmetijstvo.

Načrt zakona o kmetijskih zadrugah.

(Dalje.)

Združni organi.

§ 9. Posle stanovskih zadrug kmetovalcev oskrbujejo združni organi.

Natančneje določbe o sestavi, volitvi in delovanju združnih organov so pridržane deželni zakonodaji.

Člani stanovskih zadrug kmetovalcev imajo glasovalno pravico na združnem zboru, pa tudi smejo voliti in voljeni biti v združne odbore, v kolikor niso izvzeti od volilne pravice na podlagi posebnih izjemnih določb, katere določi deželna zakonodaja.

Deželna zakonodaja tudi lahko določi pogoje, pod katerimi

a) se postavijo zaupni možje kot krajevni organi okrajne zadruga v posameznih občinah (župnijah) dežele, v kolikor se ondu ni poskrbelo za osnovo okrajnih zadrug (§ 1, odstavek 2, točka a);

b) daje obstoječim kmetijskim zadrugam, zvezam in društvom pravico do zastopstva v zadrugah oziroma njenih odsekih;

c) prizna volilno pravico za občinske zadruga grajščinam, ki niso v občinski zvezi;

d) dobe stanovske zadruga, ki se sestavijo v zmislu § 1, odstavek 2, točka e), pravico zastopstva v okrajnih ali deželnih zadrugah;

e) vsprejemajo v združne odbore kot izredni člani s posvetovalnimi glasom osebe, katere stanujejo v okolišu

dotične okrajne stanovske zadruga in so bile poprej posestniki, najemniki, vžitkarji kmetijskih ali gozdnih nepremičnin, ali so pa kot kmetijski uradniki ali grajščinski oskrbniki, odborniki ali uradniki kmetijskih ali gozdarskih društev, zadrug in podobnih korporacij, kot ravnatelji, učitelji i. t. d., kmetijskih ali gozdarskih učilišč, kot živinozdravniki ali na kak drug način pridobili si zasluge za kmetijstvo ali gozdarstvo.

Osnova in pravila.

§ 10. Določbe o osnovi stanovskih zadrug kmetovalcev, o sestavi in vsebini združnih pravil pridržane so deželni zakonodaji.

Pravila, za katere je potreba potrjenja deželnega oblastva morajo zlasti obsegati določbe:

- a) o pravicah in dolžnostih združnikov;
- b) o organih zadruga in nje delokrogu;
- c) o združnih zborih;
- d) o sedežu zadruga;
- e) o pogojih za veljavno sklepanje;
- f) o napravi združnega katastra;
- g) o obliki razglasil zadruga;
- h) o poslovnem redu;
- i) o vodstvu računov.

Delokrog.

§ 11. Delokrog stanovskih zadrug kmetovalcev je določen z namenom v § 2.

Posebno imajo te zadruga po določbah, katere določuje deželna zakonodaja oziroma pravila, sledeče naloge:

a) napravo združnih skladišč in žitnic za upravo kmetijskih pridelkov, napravo klavnic, pečnic itd.

b) nakup kmetijskih pridelkov združnikov in prodajo teh pridelkov zlasti za vojne potrebščine;

c) nakup kmetijskih predmetov, katero potrebujejo združniki za svojo vršbo in njih prodajo združnikom, napravo kmetijskih strojev za skupno porabo;

d) gojenje kredita na podlagi kmetijskih pridelkov, ki so na skladišču, osnovo novih in pospeševanje že obstoječih posojilnic, zlasti po Raiffeisenovem sistemu.

e) posredovanje za konvertovanje visoko obrestljivih dolgov, v nizko obrestljive, dolgovi s kratkimi obroki v dolgove z dolgimi obroki podvržene prisilni amortizaciji;

f) sodelovanje pri organizaciji, upravi in določevanju cen borz za kmetske pridelke, sejme po določih, ki se bodo zato izdale;

g) osnovo, podporo in pospeševanje zadrug in drugih korporacij, katere imajo nalogo, gojiti kmetijstvo ali gozdarstvo in posamične njih stroke ali sploh povzdigovati gmotne in npravne odnošaje kmetovalcev in posestnikov gozdov;

h) sodelovanje pri izvrševanju zavarovanja za življenje, slučajne bolezni, nezgode, onemoglost in starost oseb, ki so v delu pri kmetijstvu in gozdarstvu, sodelovanje pri zavarovanju za ogenj, točo in živino, potem sodelovanje pri izvajanju deželnokulturnih zakonov, v kolikor se stanovske zadruga v to pritegnejo s posebnimi zakoni;

i) pospeševanje kmetijskega pouka, prirejanje predavanj in shodov v povzdigo kmetijskih znanostij;

k) preskrbovanje stanovske statistike.

l) posredovanje mej tistimi, ki delavcev potrebujejo in tistimi, ki dela iščejo, ter uravnavanje pogodb s kmetijskimi delavci z izdajo pogodbenih formularjev itd.;

m) posredovanje za pravno pomoč za zadružnike;

n) osnovo razsodišča za poravnavo prepisov nastalih mej zadružnimi člani in njih pomočnimi delavci iz delavskega in mezdnega razmerja, ali mej zadrugo in njenimi člani, ali pa mej zadružniki.

Nadalje spada v delokrog stanovskih zadrug kmetovalcev, da izrekajo svoje mnenje o zadevah deželne kulture državnim ali avtonomnim oblastvom na njih poziv ali pa tudi iz lastne inicijative, sodelovanje pri tem, kar mislijo država ali avtonomne korporacije storiti v povzdigo deželne kulture, posebno v zadevah dajanja podpor in zboljšavanj zemljišča pa zato načelno sklenjenih ali v posamičnih slučajih dogovorjenih podrobnih določbah.

§ 12. Če hoče zadruga izvrševati podjetja, za katera je treba državnega dovoljenja ali katerih izvrševanje je po obrtnem redu dovoljeno le tistemu, ki doprineso dokaz zmožnosti, ali so navezane na dovoljenje vršbenih naprav, mora izpolniti dotične predpise.

Tudi so ona podjetja, katera so podvržena državnemu nadzorstvu, ako jih izvaja kako društvo, podvrženo temu nadzorstvu po predpisih obstoječih za društva.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Zelenika. Znano dolensko vino zelenika je poslednja leta zgubilo mnogo na veljavi, ker je običajno jako kislo. Zadnja leta ni nikdar ta trta popolnoma dozorela. Vzrok temu je pa, kakor se sodi, v prvi vrsti trtna rosa. Zaradi tega naj tisti, ki imajo te vrste trte v svojih vinogradih, gledajo, da bodo pridno škropili z modro galico.

Budget poljedelskega ministerstva. Pri budgetni debati poljedelskega ministerstva se se izrekle razne želje. Poslanec dr. Fux je zahteval, da se kmalu izvede davčna reforma, kar pa protisemitom ni prav ugajalo. Poslanec Rigler je zahteval, da se poniža zemljiški davek. Poslanec Oberdorfer je zahteval premembo gozdnega zakona. Slovenski poslanec Robič je pa zahteval spremembo domovinskega zakona in davčne reforme. Movre je trdil, da sedanje dirke ne koristijo konjereji, temveč so le šport, denar zanje je proč vržen. Hanck se je pritoževal proti slabim lovskim zakonom. Posch je za reformo domovinskega in lovskega zakona.

Poučni in zabavni del.

Varšavski spomini iz 1830. leta.

(Ruski spisal N. P. Makarov.)

Junak in žrtva anekdotov.

(Dalje.)

Oblečen v debelo vojaško suknjo, je Pukalov ustopil v jedno boljših francoskih gostilnic, stopivši k bufetu, naredi najneimnejši obraz in reče po ruski z boječim glasom:

— Dajte mi zelnate jnhe in kaše.

— Mi nimamo ni juhe ni kaše — odgovoril je bufetčik-Francoz, ogledujoč s preziranjem debelo sivo vojaško suknjo Pukalova.

— No dajte mi krvavo klobaso s kruhom.

Dali so mu krvavo klobaso s kruhom samo zaradi tega, da so se mu smejali.

— Kaj velja?

— Šest grošev.

Pukalov je potegnil iz levega žepa zamazano mošnjo z bakrenim denarjem, vzel iz nje šest grošev in plačal. Potem je pa začel se po obeh licih mazati s krvavo klobaso. V sosedni sobi pili so štirje Nemci pivo. Videli so kaj dela Pukalov in glasno mej seboj zabavljali, v nemščini seveda, na ruske barbore, na rusko zeljnato juho in kašo, zabavljali so in praznili vrčke piva drug za drugim.

Ko je Pukalov slišal zasmehovanje Nemcev, pustil je klobaso, nakrat se premenil, ponosno povzdignil glavo in zaklical z najčistejšim glasom v najčistejši francoščini:

— Deček, daj mi takoj dve steklenici šampanjca, čašo za juho in čisti prtič. Le hitro se obrni.

Bufetčik in natarak sta se debelo pogledala od začudenja in se nista ganila z mesta.

— Kaj je, vrag vaju vzemi, ali sta oba oglušela, kaj? Dve steklenici šampanjca, čašo za juho in čisti prtič, rekel sem vama!

In pri teh besedah je posegel v žep z roko in iz njega prinesel v desnici pest cekinov in začel ž njimi ropotati. Ta zlata demonstracija je napravila mogočen vtis. Natarak je tekel, kar so ga noge nesle, in prinesel mu šampanjec ter čašo za juho. Pukalov je ukazal odmašiti, postavil k sebi čašo in nalil vanjo šampanjca, s katerim je kakor z vodo izplaknil usta in si umil roke. Ko je izpraznil obe steklenici, je vzel prtič, jeden konec pomočil v kozarec z vodo in obrisal si roke. Na to je plačal bufetčiku šampanjec, dal nataraku cekin za postrežbo in rekel pokazavši z roko na Nemce, ki so kosili:

— Ti nemčurji pijo samo pivo, torej pogostite jih z mojim šampanjcem v imenu ruskih barbarjev. Z Bogom!

Odšel je in pustil v največjem začudenju francosko gostilniško oboje in nemške pivopivce.

Drugi dan je pa šel Pukalov kosit k Chevaux, k najprvi in najdražji francoski gostilnici v Varšavi. Vzel je seboj tri vojake svoje stotnije, mej njimi tudi svojega slugo. V tej gostilni se je kosilo po jedilnih listih. Ko so se useli za mizo, na kateri je bilo ravno za štiri ljudi pripravljeno, je Pukalov ukazal prinesiti tri liste mnogobrojnih kosilnih jedij, in položil jih na krožnik vsakemu svojih tovarišev.

— No, fantje! Na teh papirčkih so zapisana razna jedila, izbirajte, kar vam ugaja — rekel je Pukalov.

— Pa mi ne znamo brati, vaše blagorodje — odgovorili so mu.

— To nič ne dene. Pokažite kar s prstom na ka-

stanjena bolj kam ob periferiji mesta. Takrat se je odsek ustavljal najbolj projektu, da bi centrala prišla v sredino mesta, poleg frančiškanske cerkve, kamor so jo hoteli postaviti Siemens & Halske kakor tudi Schuckert & Comp. Ko se je sklep občinskega sveta bil raznim konkurentom objavil, vložila je tvrdka Siemens & Halske iz lastnega nagiba nov projekt za istomerne toke in za akumulatorje, po katerem projektu bi imela stati električna centrala v bližini južne železnice in v bližini plinarne, akumulatorska postaja pa v pritličnih prostorih mestne hiše. Vsa naprava pa bi imela biti tako urejena, da bi se regulacija napetosti tokov po mestni elektrovodni mreži vršila iz akumulatorske postaje v mestni hiši, torej iz središča mesta. —

Odsek se je temeljito informiral o tem, kolik konsum električne energije se sme v Ljubljani pričakovati v podnevnem času ter je prišel do zaključka, da se pri sedanjih razmerah ljubljanskih, ki se v tem oziru menda tudi v bližnji prihodnosti ne bodo veliko predrugačile, po dnevu porabi pač zelo malo razsvetljave; sem in tje potrebuje ta ali oni trgovec v kakem bolj temnem skladišču jedno ali par lučij in sicer le za kratek čas. Trditi se sme, da v Ljubljani sploh po dnevu, posebno pa v poletnem času, ne bo svetilo niti 10 žarnic. Kar zadeva uporabo elektrike pri motorjih v obrtne namene, moramo upoštevati, da motorji teko le ob delavnikih in tedaj ne nepretrgoma, marveč mirujejo v onih urah, ko počivajo delavci; v nedeljah in praznikih, kojih število znaša na leto čez 60, pa popolnem mirujejo. Ako bi se električna naprava uredila za izmenične toke, moral bi stroj teči ves dan po letu in po zimi. Jasno je torej, da se pri takem načinu delovršbe morajo stroški za kurivo in mažo izdatno pomnožiti. Ako pa vzamemo napravo z istomernimi toki in akumulatorji, zadostujejo akumulatorji vsem potrebam po dnevu in tudi v zadnjem delu noči, recimo od 1. ure popolunoči. Parne stroje je treba kuriti po noči in na večer, kedar se potrebuje največ luči in naposled po dnevu, takrat, kedar se polnijo akumulatorji. V teh razmerah deluje vsak parni stroj z ugodnim uspehom, prištedi se torej mnogo pri kurivu in tudi stroji in kotli se manje obrabljajo.

Sicer pa govore za istomerne toke še drugi razlogi. Občina hoče z električno napravo koristiti tudi malim obrtnikom s tem, da morejo dobivati električne toke kot gonilno ali motorično silo. Izkušnja pa uči, da elektromotorji za istomerne toke glede zanesljivosti in varnosti daleč nadkriljujejo one za izmenične toke. Izmenični toki pri sedanjem stanju elektrotehniškega razvitka tudi niso neposredno rabljivi kot motorična sila za električne železnice. Kar imamo doslej električnih železnic, vse so urejene za istomerne toke. Ali bi ne smeli tudi v Ljubljani misliti na to, da bi si morebiti v bližnji prihodnosti gradili električno železnico?

Tudi so električne naprave za izmenične toke bolj nevarne kakor one za istomerne toke. Pri napravah za izmenične toke uporabljajo se namreč velike napetosti

tokov (2000 voltov in še več); kdor se dotakne žice, po kateri kroži toliko napet tok, tega pač navadno usmrti. Res je sicer, da so kabli in transformatorji dobro izolirani, vendar se je pripetilo že večkrat, da je delavec, kopajoč na ulici, zadel ob kabelj, ga presekal in po električnem udaru bil ubit. Tudi pri transformatorjih pripetila se je že marsikatera nesreča. Take velike nevarnosti pri napravah za istomerne toke ni, ker je pri teh napetost mnogo manjša, največ do 300 voltov, katera pa še ni za življenje nevarna.

Naposled naj še omenimo, da dajejo obločnice za istomerne toke pri uporabi iste množine električne energije navzdol, proti tlom več svetlobe, ker je ne razpršujejo v isti meri na vse strani kakor obločnice za izmenične toke, in da svetijo nekoliko bolj mirno kakor zadnje imenovane, povedali smo vse, kar daje istomernemu toku prednost pred izmeničnim.

Obrtnijske raznoterosti.

Japonska industrija postaja nevarna drugim državam. Posebno se razvija poslednji čas bombažna industrija. Posebno angleška Indija je dobila v tem oziru nevarnega tekmovalca. Japonski izdelki so po ceni, ker so na Japonskem nizke plače, moški dobivajo namreč po 40 kr., ženske pa le po 20 kr. v našem denarju na dan, in je premog po ceni. Sedaj je na Japonskem v bombažnih tovarnah že 10.000 delavcev in 70.000 delavk. Posebni parniki pa bombaž (pavolo) dovažajo iz Mehike. Japonci pa mislijo še na Kitajskem osnovati več tovarn, ki bodo gotovo dobro vspevale, ker so na Kitajskem delavske plače še nižje.

Pisanje na steklenice. Navadno pišejo na steklenice s pisalnim demantom, ki pa večkrat pregloboko vreže. Boljši je arkanzaški oljni ali misisipski kamen. Piše naj se s 4 cm dolgim in 5 mm debelim kosom na steklenico, pri čemer naj se nekoliko pritiska.

Načrt zakona o kmetijskih zadrugah.

(Konec.)

Pravno stališče.

§ 13. Stanovske zadruge kmetovalcev niso podvržene določbam zakona z dne 9. aprila 1873. drž. zak. št. 70 o obrtnih in gospodarskih zadrugah.

Za zavezanosti zadruga je zavezana jedino zadruga kakor juridična oseba.

Zadrugo zastopa njen načelnik pri sodiščih in drugod. Listine, ki ustanovljajo zavezanosti proti tretjim osebam pa mora vendar podpisati načelnik in še jeden drug član zadružnega odbora. Če se pa tiče listina kacega podjetja, za katero je treba dovoljenja zadružnega odbora ali višjega potrjenja, se mora v listini navesti pritrjenje ali odobrenje s podpisi dveh članov zadružnega odbora.

Zadružni doneski.

§ 14. Zadruga imajo, v kolikor niso z njih osnovo zvezani prvi stroški, ali koncem leta za prihodnje leto

proračunjeni izdatki, mej katere je šteti tudi kake zgube minolega leta, pokriti s kakimi drugimi dohodki, zadržnikom v občini, okraju ali deželi naložiti potrebne doneske v obliki naklade k državnemu zemljiškemu davku, katerega plačujejo zadržniki.

Dež. zakonodaja mora tudi določiti, da se zadržni doneski pokrijejo poleg z doklado na zemljiške davke, tudi z doklado na hišno najmarino oziroma razredarino, predpisano v dotičnem okolišu.

§ 15. V § 14. imenovane doneske bodo kot doklade k državnemu zemljiškemu davku oziroma k hišni najmarini ali razredarini pobirali isti organi in z istimi sredstvi, kateri pobirajo državne davke, in odpošiljali onim zadržugam, ki so jih naložile.

Doneski imajo kot doklada na državne davke vse zastavne in prednostne pravice državnih davkov.

§ 16. Kdor misli, da se mu je po § 15. naloženo plačilo po krivici naložilo, se more v 14 dneh proti dotični določbi pritožiti pri političnem okrajnem glavarstvu in v drugi instanci pri političnem deželnem oblastvu.

Proračun in računski sklep.

§ 17. Deželna zakonodaja ima skleniti določbe o sestavi in pregledu proračuna in proračunskega zaključka in o osnovi rezervnega zaklada stanovskih zadržug.

Kak dobiček, ki ga morda naredi zadržuga, se ne sme mej zadržunike razdeliti, temveč se mora dodati rezervnemu zakladu.

§ 18. Če stanovske zadržuge ne izpolnijo zavezanostij, ki jih imajo po §§ 14. do 17. glede nalaganja zadržunih doneskov, sestave proračuna in računskega zaključka, ter osnove rezervnega zaklada, to izvede politično oziroma deželno politično oblastvo, katero pride v poštev za okoliš dotične zadržuge.

Vladno zastopstvo.

§ 19. Poljedelsko ministerstvo je opravičeno poslati dva zastopnika v odbore deželnih zadržug.

Ta dva člana, ki se moreta tudi za načelnika voliti, imata pri zboru isto glasovalno pravico, kakor drugi člani odbora deželne zadržuge.

Ravno tako more po pooblaščenju deželnega političnega oblastva odposlati po jednega člana v odbore okrajnih zadržug dotične dežele z omenjeno glasovalno pravico.

Deželna zakonodaja more določiti, da deželni odbor in v deželah, kjer so okrajni zastopi, tudi ti odpošljejo po jednega ali več zastopnikov kot člane v odbore v dotični deželi obstoječih deželnih ali okrajnih zadržug z omenjeno glasovalno pravico.

Deželni kulturni sveti.

§ 20. V onih deželah, kjer že obstoje na podlagi deželne zakonodaje okrajne zadržuge kmetovalcev ali deželni kulturni sveti, ima deželna zakonodaja določiti na tančnejše določbe, po katerih se omenjene korporacije, kolikor je moč, ozirajoč se na že pravno urejene razmere preosnujejo v stanovske zadržuge kmetovalcev in

torej prevzemo k dosedanjim svojim nalogom pravice in dolžnosti, ki bi šle po tem zakonu dotičnim stanovskim zadržugam kmetovalcev.

Dotični deželni zakoni imajo zlasti obsegati določbe, po katerih:

a) stopijo na mesto dosedaj v zastop v dotičnem deželnem kulturnem svetu ali njegovih odsekih opravičenih odposlancev pravico imajočih društev, oziroma na mesto načelnikov okrajnih zadržug, odposlanci ali načelniki okrajnih zadržug kmetovalcev, ki se osnujejo na podlagi tega zakona;

b) po katerih ima dotični deželni kulturni svet pravico nalagati zadržune doneske članom podružnih stanovskih zadržug kmetovalcev.

Zveze.

§ 21. Občinske, okrajne in deželne stanovske zadržuge kmetovalcev, ki se osnujejo na podlagi tega zakona, se morejo združiti v zveze, zlasti v izpolnjevanje skupnih gospodarskih nalog.

Nadzor.

§ 22. Občinske oziroma okrajne zadržuge kmetovalcev in stanovske zadržuge, ki se osnujejo po § 1, odstavek 2, točka e) so podrejene glede svojega poslovanja nadzoru okrajnih oziroma deželnih zadržug, katerim so podrejene.

Natančnejše določbe o tem nadzoru določi deželna zakonodaja.

Deželne zadržuge nadzoruje poljedelsko ministerstvo in sicer neposredno ali pa posredno po deželnem političnem oblastvu po določbah, ki se zato izdajo naredbenim potom.

Višji nadzor.

§ 23. Stanovske zadržuge kmetovalcev so podvržene glede postavnosti njih delovanja nadzoru političnih oblastev in v poslednji instanci nadzoru poljedelskega ministerstva.

Politično deželno oblastvo more, ako se zadržuga zakrivi posebne ali trajajoče nepostavnosti, razpustiti njen vodeči organ in ob jednem krive člane za določeni čas, ki pa ne sme presegati petih let, izključiti od pasivne volilne pravice za družbeno vodstvo.

Natančnejše določbe o izvajanju nadzora izdajo se naredbenim potom.

Oproščenje davkov in pristojbin.

§ 24. Stanovske zadržuge kmetovalcev, ki se osnujejo v zmyslu tega zakona so podvržene pridobitninskemu in dohodninskemu davku le v toliko, v kolikor izvršujejo podjetja, ki so podvržena pridobitninskemu ali dohodninskemu davku, po donesku ali dohodku iz teh podjetij.

Zakoni z dne 27. decembra 1880. drž. zak. št. 151, z dne 14. aprila 1885. drž. zak. št. 43, z dne 15. aprila 1885. drž. zak. št. 51 in z dne 24. marca 1893. drž. zak. št. 40, se upcrablajo za ta podjetja le tedaj, če se vršba v obsegu označenem v teh zakonih omejuje le na člane stanovske zadržuge, vendar morejo stanovske zadržuge, ne da bi izgubile omenjene davčne olajšave, raztegniti tudi

svojo poslovno vršbo tudi na v § 6, odstavek 1, omejnene opravičence do uživanja.

§ 25. Stanovske zadruga imajo glede kolekov in drugih pristojbin nastopne ugodnosti:

a) prostost pristojbin za potrdilo o prijavo združnih doneskov, in pa za vpis postavne ali vršbene zastavne pravice zanje;

b) prostost od pristojbin za pogodbe, katere sklenejo stanovske zadruga v zmislu tega zakona z pridobinskimi, gospodarskimi in drugimi zadrugami in zvezami.

d) osebno oprostitev pristojbin glede ulog in dopisovanja javnim oblastvom in uradom izimši sodnjo postopanje;

e) prostost pristojbin za knjige, ki se vodijo jedino o pravnih razmerah zadruga do njenih članov in postavne vpise zadrug;

f) oprostitev pristojbinskega ekvivalenta glede nepremakljivega premoženja, glede premakljivega premoženja so podvržene pristojbinskemu ekvivalentu $1\frac{1}{2}\%$ vrednosti s priteklino.

§ 26. Ta zakon stopi v posamičnih deželah v veljavo istočasno z onimi zakonitimi določbami, katere sklene deželna zakonodaja na podlagi tega zakona.

Kmetijske raznoterosti.

Popadanje zelenjave. Večkrat se opaža, da zlasti pomladi popadajo sadike po gredah. Vzrok tej bolezni je neka gliva, perenospora ganglifloris. Proti tej glivi nekoliko pomaga posipanje s kuhinjsko soljo. Popolno zanesljivega sredstva pa ni, če tudi so pariški vrtnarji bili razpisali zanj 10.000 frankov nagrade. Nekoliko pomaga, če se grede močno prezračujejo in če se vanje prinese dobro strohljene zemlje, ko je bila po zimi tudi dobro premrzna.

Sejanje jabelnih pččik. Poskušnje so pokazale, da je boljše jabelčne pečke sejati jeseni, kakor pomladi. Zlasti pa ne kake pečke, ki so se dobro presušile. Gledati je treba, da ohranimo sveže, ako jih mislimo sejati.

Poučni in zabavni del.

Varšavski spomini iz 1830. leta.

(Ruski spisal N. P. Makarov.)

VI.

Junak in žrtva anekdotov.

(Dalje.)

Ko smo bili v ostrogu, je Pukalov poprosil, da ga puste v mesto. V njegovem odpustnem listu je bilo zapisano: „Odpušča se do zarje.“ Nastane večerna zarja z navadno ceremonijo t. j. z godbo pred polkom in s klicanjem imen v vsaki stotnji. Pukalova k temu klicanju ni bilo. Zamudil je večerno klicanje, kar je naravnost hudodelstvo za nižje čine. Še le pred jutranjo zarjo se je vrnil v ostrog. Prijeli so ga in vlekli k zglasilu.

Prav nič nisem zamudil, rekel je Pukalov hladnokrvno. — Zarja se še le začinja, vrnil sem se torej ob zarji.

— Pa mi smo vas odpustili do večerne zarje — rekli so mu.

— Na listu ni nič zapisano, ali so me odpustili do večerne ali do jutranje zarje. Mislil sem, da do jutranje in torej nisem kriv, če sem se zapoznil.

Pukalova niso kaznovali; samo v bodoče so zapisali na vse odpustne liste: do večerne zarje.

Pukalov je prosil še jedenkrat, da bi ga pustili v mesto, a stotnik ga ni pustil.

— Vsekako moram v mesto po opravku zame jako važnem — rekel je svojemu stotniku.

— Takoj jaz pokličem najspretnjšega vojaka, kateremu morete naročiti vso stvar; vse bode za vas opravil ravno tako natančno, kakor bi bili vi sami v mestu.

— A, gospod stotnik! Jaz moram sam.

— Molči, junker! načelstvo bolje ve, kakor vi, kaj je treba storiti. Ej! Pokličite k meni Semenčuka.

Semenčuk je prišel.

— Takoj se odpravi v mesto, in ondu opravi vse, kar ti naroči junker Pukalov; stori vse tako, kakor bi on storil. Slišiš?

— Slišim, gospod stotnik — odgovoril je Semenčuk. Tedaj je v Varšavi bil v navadi poljski, t. j. francoski način vedenja nižjih činov k višjim. Namesto „vaše blagorodje ali visokoblagorodje“, reklo se je gospod praporščik, poročnik itd. do vštrevši polkovnika. Generale so nagovarjali z „vašo prevzvišenost“. Nekaterim junkerjem, premožnejšim, rekli so vojaki: „vaše blagorodje“ a ubožnejše se imenovali „plemeničke“.

Pukalov in Semenčuk sta šla iz šotora poveljnikevega in prvi je začel poslednjemu sledeče naročati:

Ko prideš v Varšavo, pojdi naprej v Podvalsko ulico, v kavarno Novahovskega. Nahaja se ta kavarna za tri hiše nazaj, predno se pride v Krakovsko predmestje. Bodeš li našel?

— Bodem, vaše blagorodje!

— Pojdi notri, izpi čašo kave, to velja šest grošev. Si zapomnil.

— Sem.

Od Novahovskega pojdeš v Čabanovo prodajalnico, ki je na oglu Medene in Senatorske ulice. Ondu mi kupiš papirja, črnila in pečatnega voska za dva zlata. Tu je pismo Čabanu, iz katerega bode videl, kaj in za koliko ima dati. Bodeš našel?

— Bodem, vaše blagorodje.

— Od Čabana pojdi se sprehajat v Saksonski vrt, ondu najdeš konditorijo Læseljevo, ki je na levi strani, če se pride od Brilevskega hiše. Pojdi notri, spij kozarček likerja, potem pojej dva jabelčna kolačka, kar vse skupaj velja petindvajset grošev. Prišedši iz konditorije, pojdi malo po vrtu, in odtod pojdeš v Mostovo ulico k gospej Šatkovski, ki stanuje že štiri hiše pred Bernardsko ulico na desni strani. Tam vprašaj po gospej Marisji, ki je moja botra. Pozdravi je v mojem imenu in poljubi in daj ji pol rublja za posladek.

— Bodem, vaše blagorodje.